

УДК 330.88 : 330.35

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-6\(34\)-1016-1027](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-6(34)-1016-1027)

Шубалий Олександр Михайлович доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, Луцький національний технічний університет, вул. Львівська, 75, м. Луцьк, 43018, тел.: (067)597-76-16, <https://orcid.org/0000-0002-9131-1896>

Косінський Петро Миколайович доктор філософії, старший викладач кафедри економіки, Луцький національний технічний університет, вул. Львівська, 75, м. Луцьк, 43018, тел.: (097)072-98-29, <https://orcid.org/0000-0002-3254-2379>

ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація. В останні роки особливої актуальності набули дослідження в галузі поведінкової економіки – адже вона має велику здатність впливати на економічне зростання, сприяючи, таким чином, покращенню прийняття рішень, створенню сприятливого середовища для інвестицій й інновацій, а також підвищенню ефективності громадського управління тощо.

Мета статті – розглянути у логічному взаємозв'язку поняття поведінкової економіки та економічного зростання в контексті дотримання принципів концепції сталого розвитку.

У загальному розумінні, поведінкова економіка розглядається як доволі складний науковий напрям, який об'єднує в собі деякі елементи економічної теорії, психології, а також й інших соціальних наук з метою більш кращого розуміння й ґрунтовних пояснення рішень суб'єктів економічних відносин.

В наш час можна виділити кілька підходів до трактування змісту терміну «поведінкова економіка», що, в свою чергу, пояснюється перш за все його міждисциплінарністю, яка поєднує аспекти, як економіки, так і психології для кращого розуміння, а також ґрунтового пояснення різноманітних аспектів людської поведінки в певних економічних умовах.

Поведінкова економіка відіграє важливу роль у розумінні та сприянні сталому розвитку, пропонуючи знання про те, як люди приймають рішення щодо споживання, заощаджень, інвестування та інших економічних дій, які мають вплив на навколишнє середовище. Зроблено висновок, що поведінкова економіка стала важливим інструментом для вивчення поведінки людей (або споживачів) та економічних суб'єктів у різних сферах життя, включаючи економіку, екологію та соціальні науки, тобто повинна розглядатися в контексті реалізації концепції сталого розвитку.

Ключові слова: поведінкова економіка, економічне зростання, сталий розвиток, фактори економічного зростання, економічна поведінка.

Shubalyi Oleksandr Mykhailovych Doctor of Science in Economics, Professor, Head of the Department of Economics, Lutsk National Technical University, 75 Lvivska St., Lutsk, 43018, tel.: (067)597-76-16, <https://orcid.org/0000-0002-9131-1896>

Kosinskyi Petro Mykolaiovych Doctor of Philosophy in Economics, Senior Lecturer at the Department of Economics, Lutsk National Technical University, 75 Lvivska St., Lutsk, 43018, tel.: (097)072-98-29, <https://orcid.org/0000-0002-3254-2379>

BEHAVIOURAL ECONOMICS AND ECONOMIC GROWTH IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract. In recent years, research in the field of behavioural economics has gained particular relevance, as it has a great ability to influence economic growth, thus contributing to better decision-making, creating a favourable environment for investment and innovation, as well as increasing the efficiency of public administration, etc.

The purpose of the article is to examine the concepts of behavioural economics and economic growth in the context of compliance with the principles of the sustainable development concept.

In general terms, behavioural economics is considered to be a rather complex scientific field that combines some elements of economic theory, psychology, and other social sciences in order to better understand and thoroughly explain the decisions of economic actors.

Nowadays, there are several approaches to interpreting the meaning of the term "behavioural economics", which, in turn, is primarily explained by its interdisciplinary nature, which combines aspects of both economics and psychology to better understand and thoroughly explain various aspects of human behaviour in certain economic conditions.

Behavioural economics plays an important role in understanding and promoting sustainable development by offering knowledge about how people make decisions about consumption, savings, investment and other economic actions that have an impact on the environment. It is concluded that behavioural economics has become an important tool for studying the behaviour of people (or consumers) and economic actors in various spheres of life, including economics, ecology and social sciences, i.e. it should be considered in the context of implementing the concept of sustainable development.

Keywords: behavioural economics, economic growth, sustainable development, factors of economic growth, economic behaviour.

Постановка проблеми. У сучасному світі як політичні лідери деяких держав, так і провідні вчені-економісти для пояснення економічних процесів на різних рівнях економічної системи звертають все більшу увагу на психологію, а також соціологію, зокрема для пояснення поведінки різних економічних суб'єктів (працівників і власників підприємств, партнерів,

інвесторів, наявних і потенційних споживачів продукції чи послуг та інших суб'єктів) з метою кращого розуміння того, як саме вони приймають рішення і які ключові фактори головним чином змушують їх до певних дій.

Згідно теорії поведінкової економіки вважається, що більшість людей часто приймає нерозсудливі або зовсім ірраціональні рішення, що нерідко призводять до негативних результатів. У зв'язку із цим, набуває актуальності підхід, що поєднує економіку з психологією та соціологією й таким чином допомагає зрозуміти ці помилки, і, відповідно, робити на їх основі правильні висновки або, просто кажучи, навчатися з них. Зауважимо, що завдяки врахуванню даного підходу з'являється неабияка можливість створювати необхідні умови для того, щоб спонукати економічних суб'єктів до прийняття правильних раціональних рішень як для них самих, так і для суспільства загалом. При цьому, важливо, щоб відповідні рішення надавали імпульс до економічного зростання економіки країни. Тобто мова має йти, по-суті, про мистецтво спонукання економічних суб'єктів до прийняття потрібних для забезпечення економічного зростання країни рішень, що є надзвичайно актуальним в умовах глобальної нестабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Класичні погляди щодо розуміння поведінкової економіки на рівні окремих індивідів було закладено нобелівськими лауреатами, засновниками теорії перспектив Амосом Тверські та Деніелем Канеманом ще у 1979р. [1]. Протягом останнього десятиліття поведінкова економіка набула більшого поширення серед економістів та простих читачів завдяки публікаціям Дена Аріелі (Передбачувано ірраціональний) [2]. У 2017 році нобелівську премію за розвиток теорії поведінкової економіки, зокрема в напрямку опрацювання теорії поведінкових фінансів отримав Річард Талер, який допоміг популяризувати ідею «підшттовхувати» людей робити те, що для них найкраще [3].

Мета статті – розглянути у логічному взаємозв'язку поняття поведінкової економіки та економічного зростання в контексті дотримання принципів концепції сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. «Поведінкова економіка зосереджується на тому, що сучасна людина щодня стикається із труднощами під час прийняття складних рішень, які часто можуть бути не правильними або ірраціональними. Відтак поведінкова економіка надає основу для розуміння того, коли і як людина допускає помилки, а також дієве засвоєння уроків, які можуть допомогти створити таке середовище, що підтримує людей у здійсненні корисних для них і суспільства рішень» [12].

Безумовно, поява нового напрямку економічної теорії, як «поведінкова економіка» є досить значною подією у розвитку економічної науки. Її характерними особливостями є те, що вона критикує неокласичну економічну теорію, зокрема її моделі раціонального вибору, а також уявлення про «людину економічну». До того ж, вона вдало використовує експериментальні методи і залучає знання із психології, а також соціології для кращого розуміння людської поведінки в економічних умовах [3].

Зважаючи на вище сказане, стає зрозуміло чому в останні роки особливої актуальності набули дослідження в галузі поведінкової економіки – адже вона має велику здатність впливати на економічне зростання, сприяючи, таким чином, покращенню прийняття рішень, створенню сприятливого середовища для інвестицій й інновацій, а також підвищенню ефективності громадського управління тощо.

Перед тим як розглянути особливості впливу поведінкової економіки на економічне зростання, вважаємо за доцільне першочергово розглянути зміст терміну «поведінкова економіка» (табл. 1).

Таблиця 1

Трактування терміну поведінкова економіка у наукових джерелах

Зміст терміну	Автор (джерело)
«Напрямок економічної теорії, який займається дослідженням впливу психологічних факторів на рішення людей у різноманітних економічних ситуація» [4].	В. Буньковська, М.В. Рисін
«Інструмент забезпечення сталих конкурентних переваг» [7].	Л.М. Закревська
«Інноваційний метод аналізу причин неефективності економічної політики» [8].	Н.М. Пилипенко, В.В. Беляєва
«Це та сама економіка, тільки значно збагачена знаннями у сфері психології та інших соціальних наук» [9].	Р. Галер
«Галузь, де стикаються економічні та психологічні науки. Вона спрямована на пояснення поведінки людей, які в певних випадках діють у супереч економічним прогнозам із подальшим впровадженням цих знань для побудови економічних моделей, які ґрунтуються на поведінці» [10].	В.А. Сміянов, В.О. Курганська, О.І. Сміянова, Н.О. Дрига
«Нова сфера економіки, що вивчає психологічні особливості людського сприйняття та судження, вплив емоційних та когнітивних факторів на поведінку й прийняття економічних рішень суб'єктами економіки, а також наслідки цього впливу на ринкові чинники (ціни, прибуток, витрати, якість, ресурси) і на ринок у цілому». «Новий науковий напрям наукової думки, який вивчає процес прийняття рішень економічними агентами в умовах невизначеності та ризику» [12].	А.С. Тельнов, С.Л. Решмідлова
«Відносно нова наука, що знаходиться на стику двох наук – економіки і психології, що дає змогу виявити психологічну основу і динаміку ухвалення рішень економічними агентами. Експерти, досліджуючи поведінкову економіку, намагаються зрозуміти, як емоції, психологічні явища і групова динаміка впливають на прийняття економічних рішень» [14].	О.Г. Мітал
«Галузь, що досліджує, як індивіди приймають рішення в умовах обмеженої раціональності та психологічних упереджень, може допомогти вирішити ці проблеми» [16].	Д.О. Ляшов, А.Г. Шульгай, Н.О. Теренда
«Теорія, що вивчає вплив соціальних, когнітивних і емоційних чинників на ухвалення економічних рішень окремими особами і установами та наслідки їхнього впливу на ринкові зміни (ціни, прибуток, розміщення ресурсів)» [17].	Н.С. Танклевська, Т.М. Повод
«Сучасна та актуальна гілка розвитку економічної науки, яка використовує багато психологічних понять та процесів, і дозволяє розглядати поведінку економічних агентів» [18].	О.А. Клепікова, Н.В. Яценко, А.В. Гудкова

Джерело: побудовано авторами на основі: [4; 7–10; 12; 14; 16–18].

На основі наведених у таблиці 1 даних, стає зрозуміло, що в наш час можливо виділити кілька підходів до трактування змісту терміну «поведінкова економіка», що, в свою чергу, пояснюється перш за все його міждисциплінарністю, яка поєднує аспекти, як економіки, так і психології для кращого розуміння, а також ґрунтовного пояснення різноманітних аспектів людської поведінки в певних економічних умовах (табл. 2).

Таблиця 2

Підходи до трактування терміну «поведінкова економіка»

Підхід	Суть підходу
<i>Психологічний</i>	Обумовлений тим, що поведінкова економіка вивчає перш за все вплив певних психологічних факторів (наприклад, таких як емоції, когнітивні процеси та інші соціальні аспекти) на прийняття конкретних економічних рішень
<i>Економічний</i>	Згідно даного підходу поведінкова економіка розглядається у якості потужного інструмента для забезпечення сталих конкурентних переваг, а також інноваційного методу виявлення й аналізу причин неефективності економічної політики із використанням психологічних аспектів для оцінки й суттєвого покращення ефективності економічних заходів з метою поставлених економічних цілей та завдань
<i>Інтегрований (міждисциплінарний) підхід</i>	Даний підхід описує поведінкову економіку як «специфічну» галузь, що стикається з економічними й психологічними науками, а також акцентує увагу на її взаємодії між цими двома науками, а також їхньому «сумарному» (спільному) впливі на ринкові процеси
<i>Структурний підхід</i>	Розглядає поведінкову економіку як важливу галузь, що досліджує, як саме індивіди приймають рішення в умовах обмеженої раціональності й психологічних упереджень і фокусується, головним чином, на виявленні певних структурних обмежень, а також умов, що впливають на процес прийняття конкретних рішень
<i>Соціо-еколого-економічний підхід</i>	Розглядає поведінкову економіку на глобальному рівні, як особливу галузь, що досліджує, як індивіди приймають рішення в умовах обмеженої раціональності, а також психологічних упереджень. Зокрема даний підхід ґрунтується на виявленні структурних обмежень й умов, що впливають на процес прийняття рішень

Примітка. Побудовано авторами.

Таким чином, у загальному розумінні, поведінкова економіка розглядається як доволі складний науковий напрям, який об'єднує в собі деякі елементи економічної теорії, психології, а також й інших соціальних наук з метою більш кращого розуміння й ґрунтовних пояснення рішень суб'єктів економічних відносин.

Як стверджують Н.Г. Ушакова та І.І. Помінова, деякі економісти вважають поведінкову економіку революційним проривом в економічній теорії, але більшість експертів все ж таки пов'язують її більше із когнітивною революцією, пояснюючи це тим, що поведінкова економічна наука зрештою не відкидає неокласичну теорію, але всіляко намагається доповнити існуючі економічні знання, зокрема, використовуючи для цього досягнення сучасної психології. Таким чином, даний напрямок економічної теорії став закономірним етапом розвитку теорії вибору, що розглядається як одна із частин мікроекономіки. При цьому, представники (прихильники) поведінкової економічної теорії замінюють строгі припущення щодо раціональності індивідів (людей) на ті, що узгоджуються із результатами психологічних досліджень [11].

Т.М. Повод та Н.О. Адвокатова зазначають, що «на думку американського психолога Д. Катона економіка без психології не може успішно досліджувати найважливіші економічні процеси, також як і психологія без економіки не має можливості досліджувати найбільш важливі аспекти людської поведінки» [13].

У зв'язку із вище наведеним, можна стверджувати, що об'єктом поведінкової економіки є вивчення взаємодії між психологічними, емоційними й соціально-економічними факторами у процесі прийняття певних рішень, а також їх впливу (або ваги їх впливу) на економічну систему в цілому.

Відповідно в ролі суб'єктів поведінкової економіки можуть виступати індивіди, різні економічні агенти, а також окремі групи людей. Основна ідея полягає в тому, що ці суб'єкти приймають економічні рішення не тільки на основі раціонального розрахунку, але й з урахуванням психологічних, емоційних та соціальних факторів.

«Основним суб'єктом поведінкової економіки є споживачі, які можуть здійснювати покупки виходячи із почуттів, емоцій, інстинктів» [5].

З огляду на вище викладене, зауважимо, що поведінка економічних суб'єктів здатна позитивно вплинути на економічне зростання, сприяючи покращенню прийняття рішень, створенню сприятливого середовища для інвестицій та інновацій, а також підвищенню ефективності громадського управління (рис. 1).

Поведінкова економіка відіграє важливу роль у розумінні факторів, які сприяють економічному зростанню, та пропонує цінні знання для формування політики, спрямованої на стимулювання економічного розвитку.

Одним з ключових факторів економічного зростання є забезпечення зростання продуктивності економічної системи. Адже поведінкова економіка допомагає зрозуміти, як психологічні фактори впливають на продуктивність праці. Наприклад, дослідження показують, що працівники, які мотивовані не лише грошима, але й визнанням та можливістю самореалізації, як правило,

продуктивніші. Розуміючи ці фактори, політики можуть розробляти програми, які стимулюють не грошову мотивацію, такі як програми наставництва, визнання досягнень та надання більшої автономії працівникам.

Крім того, важливим є забезпечення розвитку інновацій та підприємництва. Адже поведінкова економіка може допомогти пояснити, чому люди схильні до ризику та чому деякі люди стають успішними підприємцями, а інші – ні. Використовуючи ці знання, політики можуть створювати середовище, яке сприяє інноваціям та підприємству, пропонуючи доступ до фінансування, менторську підтримку та освітні програми, які навчають навичкам, необхідним для успішного ведення бізнесу.

Рис. 1. Вплив поведінкової економіки на економічне зростання
Примітка. Побудовано авторами.

Не менш важливим фактором є стимулювання зростанню інвестицій і заощаджень. Адже поведінкова економіка може допомогти пояснити, чому люди роблять ті чи інші інвестиційні та заощаджувальні рішення, навіть якщо вони не завжди відповідають їхнім довгостроковим інтересам.

Розуміючи ці фактори, політики можуть розробляти програми, які допомагають людям приймати більш обґрунтовані фінансові рішення, такі як

програми автоматичного заощадження, податкові пільги для заощаджень та фінансова освіта.

Також серед важливих факторів економічного зростання можна виділити оперування такими інструментами, як державні витрати та оподаткування. Адже поведінкова економіка може допомогти пояснити, як люди реагують на різні податкові системи та програми соціального забезпечення. Ці знання можна використовувати для розробки більш ефективних та справедливих систем оподаткування та соціального забезпечення, які стимулюють економічну діяльність та зменшують нерівність.

До таких факторів можна також віднести вивчення природи економічної поведінки та ринкових законів. Адже поведінкова економіка може допомогти пояснити, чому люди іноді приймають рішення, які не відповідають їхнім найкращим інтересам, що може призвести до ринкових збоїв та економічних криз.

Розуміючи розглянуті фактори, економісти і політики можуть розробляти заходи, які допомагають запобігти таким кризам або пом'якшити їхні наслідки, наприклад, регулювання поведінки інвесторів, розкриття інформації та програми захисту прав споживачів.

Важливо також зазначити, що поведінкова економіка – це порівняно нова галузь, і ще багато чого невідомо про те, як психологічні фактори впливають на економічну поведінку. Однак наявні дослідження свідчать про те, що поведінкова економіка може відігравати важливу роль у розумінні та стимулюванні економічного зростання.

Логічно припустити, що поведінкова економіка включає в себе різноманітні напрями дослідження, які можуть застосовуватися у різних сферах, зокрема екологічній, економічній та соціальній. Відповідно до обраної сфери, кожен з цих напрямів допоможе дослідити й краще зрозуміти, як різноманітні психологічні й соціальні чинники впливають на різні аспекти економічної, екологічної, соціальної поведінки і, в кінцевому результаті, можуть сприяти розвитку більш ефективних стратегій управління ресурсами, а також розвитку суспільства загалом.

Вважаємо, що у процесі глобальних трансформацій та впровадженні в економіку багатьох держав принципів сталого розвитку поведінкову економіку просто необхідно використовуватися для більш кращого розуміння й, відповідно, покращення ефективності різних аспектів людської діяльності. У зв'язку із цим можемо запропонувати актуальні напрями розвитку поведінкової економіки в кожній із цих сфер (рис. 2).

Поведінкова економіка відіграє важливу роль у розумінні та сприянні сталому розвитку, пропонуючи знання про те, як люди приймають рішення щодо споживання, заощаджень, інвестування та інших економічних дій, які мають вплив на навколишнє середовище.

Важливо зазначити, що застосування поведінкової економіки для сприяння сталому розвитку все ще перебуває на ранній стадії, і потрібні

додаткові дослідження для визначення найефективніших методів. Проте наявні дослідження свідчать про те, що поведінкова економіка може відігравати важливу роль у подоланні викликів екологічної стійкості та створенні більш стійкого майбутнього.

Поведінкова економіка може допомогти пояснити, чому люди роблять вибір, який шкодить навколишньому середовищу, навіть якщо вони знають про негативні наслідки. Розуміючи ці фактори, можна розробляти заходи, які стимулюють більш екологічну поведінку споживачів, наприклад, інформаційні кампанії, екологічне маркування, податкові пільги та заборони на шкідливі продукти.

Рис. 2. Напрями розвитку поведінкової економіки в соціальній, екологічній та економічній сфері у контексті сталого розвитку
Примітка. Побудовано авторами.

13. Повод Т. М., Адвокатова Н. О. Поведінкова економіка: сутність та концептуалізація поняття. *Таврійський науковий вісник. Серія : Економіка*. 2020. Вип. 2. С. 213–221.
14. Мітал О. Г. Поведінкова економіка та нейромаркетинг як сучасні засоби підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 54. С. 126–130.
15. Марчишин Н. Роль поведінкової економіки в системі економічних наук. *Вісник економіки*. 2023. Вип. 3. С. 182–197.
16. Ляшов Д. О., Шульгай А. Г., Тренда Н. О. Вплив поведінкової економіки на охорону здоров'я: аналіз принципів та застосування. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2023. № 3. С. 70–75.
17. Танклевська Н. С., Повод Т. М. Поведінкова економіка: етимологія, сутність, теорія. *Науковий вісник Льотної академії. Серія : Економіка, менеджмент та право*. 2021. Вип. 3–4. С. 38–45.
18. Клепікова О. А., Яценко Н. В., Гудкова А. В. Вплив основних напрямків розвитку поведінкової економіки на соціально-економічні процеси. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2022. Т. 27. Вип. 1. С. 82–86.

References:

1. Ariely, D. (2009). *Predictably Irrational: The Hidden Forces That Shape Our Decisions*. London: Harper.
2. Kahneman, D. & Tversky, A. (1979). Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk, *Econometrica*[en], XLVII (1979), 263-291.
3. Thaler, R. (2018). *Povedinkova ekonomika. Yak emotsiyi vplyvayut' na ekonomichni rishennya [Behavioral economics. How emotions affect economic decisions]*. Krykunenko S. (Trans.). Kyiv : Nash Format [in Ukrainian].
4. Bunkovska, V., & Rysin, M. V. (2019). Ponyattya povedinkovoyi ekonomiky ta yiyi vplyv na pryunyattya finansovykh rishen' [The concept of behavioral economics and its impact on financial decision-making]. 77-ma Student's'ka naukovo-tekhnichna konferentsiya. Sektsiya «Publichne upravlinnya ta administruvannya» - 77th Student Scientific and Technical Conference. Section "Public management and administration". (pp. 61-62). Lviv: Vydavnytstvo L'vivs'koyi politekhniky [in Ukrainian].
5. Radchenko, D. M. (2016). Povedinkova ekonomika yak instrument marketynhovoyi diyal'nosti [Behavioral economics as a tool of marketing activity]. *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukrayini - Formation of market relations in Ukraine*, 4, 56-60 [in Ukrainian].
6. Kryvyi, V. I. (2016). Peredumovy vynyknennya povedinkovoyi ekonomiky [Prerequisites for the emergence of behavioral economics]. *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Ser. : Ekonomichni nauky - Scientific Bulletin of Kherson State University. Ser.: Economic sciences*, 18 (1), 12–16 [in Ukrainian].
7. Zakrevska, L. M. (2018). Povedinkova ekonomika yak instrument zabezpechennya stalykh konkurentnykh perevah [Behavioral economics as a tool for ensuring sustainable competitive advantages]. *Naukovi pratsi Natsional'noho universytetu kharchovykh tekhnolohiy - Scientific works of the National University of Food Technologies*, 24(3), 55–61 [in Ukrainian].
8. Pylypenko, N. M., & Belyaeva, V. V. (2019). Mozhlyvosti zastosuvannya instrumentariyu povedinkovoyi ekonomiky pry provedenni ekonomichnoyi polityky v Ukrayini [Possibilities of using the tools of behavioral economics in the implementation of economic policy in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava - Economy and the state*, 5, 95-100 [in Ukrainian].
9. Buryachenko, A. E., & Levchenko, K. M. (2019). Povedinkova ekonomika ta detsentralizatsiya byudzhetoynoyi systemy [Behavioral economics and decentralization of the budget system]. *Finansy Ukrayiny - Finances of Ukraine*, 9, 27-42 [in Ukrainian].

10. Smiyanov, V. A., Kurganska, V. O., Smiyanova, O. I., & Dryga, N. O. (2019). Hromads'ke zdorov'ya ta povedinkova ekonomika [Public health and behavioral economics]. *Visnyk sotsial'noyi hihiyeny ta orhanizatsiyi okhorony zdorov'ya Ukrayiny - Herald of social hygiene and health care organization of Ukraine*, 2, 33–39 [in Ukrainian].
11. Ushakova, N. G., & Pominova, I. I. (2019). Povedinkova ekonomika v paradyhmal'niy strukturі suchasnoyi ekonomichnoyi teorii [Behavioral economics in the paradigmatic structure of modern economic theory]. *Biznes Inform - Business Inform*, 9, 8-13 [in Ukrainian].
12. Telnov, A. S., & Reshmidilova, S. L. (2020). Rozvytok povedinkovoyi ekonomiky u pryynyatti ekonomichnykh rishen' [Development of behavioral economics in making economic decisions]. *Ekonomichnyy visnyk. Seriya : Finansy, oblik, opodatkovannya - Economic Herald. Series: Finances, accounting, taxation*, 5, 160–170 [in Ukrainian].
13. Povod, T. M., & Advokatova, N. O. (2020). Povedinkova ekonomika: sutnist' ta kontseptualizatsiya ponyattya [Behavioral economics: essence and conceptualization of the concept]. *Tavriys'kyy naukovyy visnyk. Seriya : Ekonomika - Taurian Scientific Herald. Series: Economy*, 2, 213–221 [in Ukrainian].
14. Mital, O. G. (2020). Povedinkova ekonomika ta neyromarketynh yak suchasni zasoby pidvyshchennya konkurentospromozhnosti pidpryyemstva [Behavioral economics and neuromarketing as modern means of increasing the competitiveness of the enterprise]. *Prychornomors'ki ekonomichni studiyi - Black Sea Economic Studies*, 54, 126-130 [in Ukrainian].
15. Marchyshyn, N. (2023). Rol' povedinkovoyi ekonomiky v systemi ekonomichnykh nauk [The role of behavioral economics in the system of economic sciences]. *Visnyk ekonomiky - Bulletin of the economy*, 3, 182-197 [in Ukrainian].
16. Lyashov, D. O., Shulgai, A. G., & Trenda, N. O. (2023). Vplyv povedinkovoyi ekonomiky na okhoronu zdorov'ya: analiz pryntsyviv ta zastosuvannya [Impact of behavioral economics on health care: analysis of principles and application]. *Visnyk sotsial'noyi hihiyeny ta orhanizatsiyi okhorony zdorov'ya Ukrayiny - Herald of social hygiene and health care organization of Ukraine*, 3, 70–75 [in Ukrainian].
17. Tanklevska, N. S., & Povod, T. M. (2021). Povedinkova ekonomika: etymolohiya, sutnist', teoriya [Behavioral economics: etymology, essence, theory]. *Naukovyy visnyk L'otnoyi akademiyi. Seriya : Ekonomika, menetdzhment ta pravo - Scientific Bulletin of the Aviation Academy. Series: Economics, management and law*, 3–4, 38–45 [in Ukrainian].
18. Klepikova, O. A., Yatsenko, N. V., & Gudkova, A. V. (2022). Vplyv osnovnykh napryamkiv rozvytku povedinkovoyi ekonomiky na sotsial'no-ekonomichni protsesy [Influence of the main directions of development of behavioral economics on socio-economic processes]. *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Seriya : Ekonomika - Bulletin of Odessa National University. Series: Economy*, 27(1), 82–86 [in Ukrainian].